

ÉJSZAKAI FELJEGYZÉSEK, 1999 (V.)

G U L Y Á S J Ó Z S E F

Kommentár nélkül. Nézve a magyar tévéhíradót: Magyarországnak ma olyan emberekre van szüksége, akik nem tudják vagy nem akarják tudni, kicsoda Ady és József Attila, állapítom meg látva és hallva a pörge bajszú magyar NATO-nagykövetet.

*

Ahogy elnézem, még holnapután sem lesz itt holnap! (Egyszer azt írtam valahol: holnapután lesz itt a holnap.) Nem, nem! Sokkal később!

*

Ha ezt el tudnám adni, nem fájna úgy a fejem. (De mit?)

*

Nem vagyok többet magyar Magyaró számára, egyelőre, de délszláv féltestvéreimnek továbbra is az vagyok: magyar – de nem a javából, mint oly sokan most.

*

Május 27.

Dungó, dungólégy (ahogy régen mondtuk) lakik velem a házban. Állandóan itt kóvályog. Az ajtóban várt lesben, ahogy kinyitottam valamelyik reggel, bevágódott, mint fél tégl a egészben, úgyhogy keményen oda is koppant valamihez. Azóta itt van. Nem lehet kiverni a házból, kizavarni seprűvel, inggel, más ruhadarabbal.

Az anyád ötvenit, te légy, hogy finom legyek, hallod-e?, kiáltok rá mérgesen, de okos vagy és milyen figyelmes, mint ősszel. Pedig hol van még az ősz.

*

„Vedd ki a részed a 130 millióból”, áll a coca-colás kétliteres üveg-félén. Te meg vedd be azt, amire én gondolok, mondom dühösen. (Megjegyzés: az üvegben ivóvizet tartok, a szomszédból hordom egy igen rendes, idősebb, szegény krajinai, ha jól saccolom, nálam fiatalabb házaspár fúrott kútjáról; különösen az asszony nagyon kedves hozzám, a férje is az, de ő elég szótlán ember.)

*

Millió gondolatom támad, állandóan beszélek, belül, magamban, mint Camus sivatagi alakjai . . . néha még hangosan is. Azt is írja a colás üvegen, hogy: „Nem visszaváltható.” (Hát az még majd elválík.) Továbbá: „Törv. védve.” Én meg törv. leköpvé.

Szóval nem vissza, mi? . . . Nono, lassabban, úri barátaim. Csak ne legyünk abban olyan biztosak. Azt senki, igazán még maga az a jó öreg váltokezelő sem tudja, tudhatja előre. Mint azt a *Nagyon jót*, ezt is csak hinni lehet, aki, nem mellékesen, közelebb áll a szocialistákhoz, mint magukhoz, uraim. Az ún. szentírásból is százszor inkább a szocialista emberi és társadalmi elv és gondolat vehető ki, vonható le, mint a kapitalista, ha valaki tud levonni, elfogulatlanul.

*

„Egy fáradt golyó találta el, csak megsebesült”, mondja valakiről a Kanizsai úton lakó öreg Halász, a híres, nagy legény, az újsori Pocok Kari egykori szomszédja és legénycimborája . . . A II. világháborúról beszélgetünk az árokpárt zöld gyöpén heverészve, félkőnyéken; kislibákat őroz, legelteti, pántlikás kis ustorával gardírozza, legyezi, terelgeti őket, nehogy feltévedjenek a töredező, itt-ott már morzsás betonos útra a járművek kerekei alá (errefelé is vannak bolondok, mint a városban, úgy hajtanak ezen a keskeny úton, például a Kutya). Tehát a II. világháborúról beszélgetünk, illetve beszél ő, de ez a háború kapcsán.

*

A kést megfenni! (?)

*

Simon a kocsis, az asszony hajt – mondták valamikor itt a falumban gúnyosan a papucsférjre. Volt is ennek reális alapja. Lehetett látni – olyankor hangzott el az ismert találó mondás mosolyogva, a kabát gallérjába mondva, néha meg jó hangosan, hogy hallja, akit illet; sokakat ez nem zavart, gúnyolódót és gúnyoltat egyaránt, vagy ki tudja? – a Ludasi-soron haladó kocsin a pokróccal letakart, leterített ülésdeszkán, deszkán, nem karos ülésen elhelyezkedő, kuporgó férfi és nő, férj-feleség; az ustor és a gyepelőszar az asszony kezében. Nagyon különös, furcsa jelenség volt, emlékszem. (Ha nem láttam volna, tán el se hinném.) Szokatlan, visszás, nagyon visszatetsző érzéseket ébresztett bennem is, biztos a mindennapitól eltérő kép és a gúnyolódás okán.

Demokráciára illesztve: a nép a gazda, és a párt hajt . . .

Aztán ritkásan ilyeneket kiáltanak némely izgága, lázas fiatal emberek – Danyi Magdolna (még akkor is, ha Nádas Péter írt vagy vele íratott, írtak utószót palicsi verseihez, vagy éppen azért) és a hozzá hasonlók most fogják be a fülüket – „Habár fölül a gálya / S alul a víznek árja . . .”

*

A *Szép új világról*: jó, de azt hiszem, még az elején vagyok, hogy nem egy igazi nagy regény. Egyebek közt nem a gondolata, de a formája túlságosan egy adott pillanathoz kötött. Az alakjai . . .

De mégis van benne ma, jól fogható, emberi, örök.

*

A NATO . . . A múltkor jól megdobálta, megverte, mint a jégeső a korai favirágot, aztán még egyszer, mert ki merte nyitni a száját. Most itt van. Mint igazságtevő. Most nálunk tesz és oszt igazságot, a szemét!

*

A demokrácia, a nagy szabadság, a fennen hirdetett és hangoztatott másként gondolkozás, úgy látom, mindenkit meggyőz, lenyűgöző idején és híres korában a NATO-s Angol-Amerikának miért nem smakkol a másként gondolkodó, a másként gondolkozás? Kuba, Vietnam, Korea, egy darab Korea, meg az enyém és Kína máskéntje? Jó, értem, Kína

„kivétel”, mert hatalom, de a többi nem tudom, miért van örökké útjában az orcátlan angol-amerikás NATO-nak?!

Világigazgató, mondaná Huxley.

*

Igazság egy van, amit Németh István is elfogadhat, ha akar, mert tudom, hogy más a véleménye: NATO csitt, kuss, mars, kifelé! A többi mind az igaznak csak egy darabja, darabkája lehet, fél, negyed stb. kedves Pista, Újvidék vagy Kishegyes.

*

Bertrand Henry Lévy, még egyszer.

A francia író- és filozófusnak a Magyar Szóban 1991. október 20-án megjelent interjújából: „Én a háború elítélését kérem, nem azt, hogy az írók kiderítsék, ki a felelős, hanem, hogy a háború megszüntetését követeljem.”

*

Május 28.

Szombaton, május 22-én jöttem ki Ludasra, már majdnem egy hete. Ma 28-a van, péntek.

*

Rodić palicsi élelmiszerboltjában a csomagoláson egy számcsoport található; nem az áru ára ez; oda kell menni a pénztárhoz ahhoz, hogy megtudd a választott cikknek az árát. Masinájába a pénztárosnő beüti a titokzatos számokat, s az ekránon megjelenik az ár, és akkor ő megmondja a vevőnek, ha az megkérdezi, mi mennyibe kerül. Ha sokallod, visszaviszed a helyére, ha megfelel, kifizeted. Világos, ugye, milyen remekül komplikálttá válik így a vásárlás? Ide jutottunk, Huxley! Szép új világ! Közben hullnak a bombák Palicsra.

Oh, Ford! Óh, Ford!, kiáltana fel Huxley.

*

Dél melegiben is kint kapáltunk, jut eszembe, ahogy a dülőút mellett a földeken, kicsit beljebb meglátok egy csapat kukoricakapáló ludasit. A Zsidó úton hajtok kifelé, élelem után megyek. Aggyisten, emelem

föl a kezem. Lehet-e, lehet-e?, szólok oda. Muszáj, válaszolják többen, és csapkodás közben látom, emelik a fejüket, nézegetnek. Elhaladok mellettük. Valaki utánam kiált: Jóska! Lefékezek. Régi ludasi, megismert. Váltunk pár szót így távolról, aztán továbbgurulok. Móvázni jött Hajdúból, vagy hogy is mondjam, visszaadni a múltkori segítséget. Mások is rámvélnek. Egy asszony. Olyan velemkorabeli. Valamikor lánykorában a Cvijó-soron laktak. Homályosan én is emlékszem őrá.

*

Milyen nagy dolgok voltak itt akkor, égbe nyúló nagy dolgok, és nem is vettük észre.

*

Egy hang: azért, hallod, mégiscsak van itt valami . . .

De akkor minden volt. Folyt az élet, az emberek dolgoztak, ittak-ettek, ha volt mit, danoltak, ölték, gyereket csináltak. Minden volt itt, még az is, ami nem . . . Rengeteg gyerek volt, az biztos. Most minden kihalt. Akkora ricsaj volt az iskola udvarán a tízpercben, hogy Noszára is elhallatszott, ha olyan volt az idő. Most mit hallunk? Bombák esnek Palicsra, repülők húznak át fejünk fölött, a kukoricát kapáló Ludas feje fölött.

*

Közben a fiatalon elhalt Dóró Sanyi barátom, író, költő, a kis Dóró jut eszembe és vele kapcsolatban, hogy a csudába, rögtön felötlik egy vidám és nagyon pikáns kis epizód. Föl is nevetek, jó hangosan. Mondanom se kellene, sokan emlékeznek rá is, tudják, hogy egy apró, sűrű, tömött, gombóc gyerek volt, kis tökmag a Sanyi, kis Dórónak hívtuk (jóval később is). Aztán a Dóróból egyszer csak Hordó lett. Az oly furfangos, találékony eszű – néha rettentően vad és kíméletlen – ludasi gyerekek fejéből kipattant és ráragadt és rajta is maradt későbbi barátomon ez a csúfnév. Amit mondani akarok, amin az előbb, Isten bocsáss, olyan jóízút és akkorát nevettem, az az, hogy a tízperces szünetben kint az udvaron egy csapat kölök (talán magam is köztük) elkezdte mindenki, tanító néni, tanító bácsi füle hallatára kántáló ritmusban teli torokból, hogy: hordó közepin a luk, hordó közepin a luk!

Észre se vettem, hogy már kint járok a töredező aszfaltú Kanizsai úton.

*

Én lassú eszű, lassú észjárású ember vagyok, lassan és sokára kapcsolok; talán az a világ, ahonnan jöttem . . . a föld, a por és sár, nem tudom. Sokszor késve, nagyon későn, elkésve, esetleg csak napok múlva jut eszembe a helyes válasz valamire – mondtam Deák Ferinek Pest felé vonatozva tavaly novemberben. Utaztunk a Magyar Írószövetség plenáris választmányi ülésére . . .

Szóval, lassan reagálok. De néha, ritkán, roppant különös dolog ez, hihetetlen módon, hirtelen bekapcsol és megugrik az álmos mechanizmus. Hogy mi ez? No de aztán ennek a lassú „járásnak”, gondolom most, van jó oldala is. Sokszor tapasztaltam, hogy a rögtöni válaszok, különösen a bejáratlan vagy kevésbé kitaposott témákban, mennyire a felszínen mozognak, de akkor ott beszélgetés közben nincs idő megrágni és megemészteni jobban a dolgokat. Ebből aztán igen gyakran végzetes hiba keletkezik, az, hogy az első kimondott „szó”, megfogalmazott vélemény becsületbeli kérdéssé válik az ember számára, s ha kell, körömszakadtáig képes ragaszkodni tévedéséhez vagy butaságához. Így én mindig elégedetlen vagyok magammal, szereplésemmel, a kérdésekkel s az adott válaszokkal, és biztos ezért, vagy mert olyan alkat vagyok, éjjel minden újra leperereg bennem, a nap eseményei, és akkor meglátom, képes vagyok meglátni, mit tettem vagy mondtam rosszul, mit és hol hibáztam.

(. . .)

Erre a számvetésre tehát nagyon alkalmas számomra az éjszaka, az ágy, az elalvás előtti, órákat vagy – az se ritka – fél éjszakát is kitevő idő, a nehéz, forgató, izzasztó, de hasznos órák, az „örlés”, amikor az ember, apám szavát használom, „megeszi, lerágja kezét, lábát”. Ebben az éjszakai „örlésben”, azt hiszem, bajnok lehetnék, apám is az lehetett volna, de remélem, az is volt valami gondolt versenyen, verhetetlen. Egy éjszaka elég volt számára, de annyi okvetlenül kellett, hogy mondjuk, a család sorsfordulót jelentő kérdéseit a helyzethez, helyzetünkhöz mérten mindig a legjobban megoldja.

(. . .)

Lassú vagyok, így van . . . Másnap többet mondok, megesik, hogy csak napok múlva jut eszembe a jó, a helyes válasz, viszont akkor, addig, ezt büszkén mondom, megoldom a feladatot, megfelelek a kérdésre és mennél később, tán annál biztosabban. Apám is ilyen volt, már mondtam, s úgy gondolom, tőle örököltem, ő sem tudott a kellő pillanatban érdemben válaszolni sem embernek, sem életnek, de másnap (esetleg harmadnap) minden kérdésre, sorsfordító kérdésekre is megtalálta a helyes, állítom, az egyetlen helyes választ – megoldotta a kérdést.

Ilyenkor hajnalra készen állt fejében a terv, utána aludt valamit, ha bírt. Korán reggel elment, este hazajött; még jóízűn aludtunk, s majd leragadt a szemünk, de kivártuk érkezését. Harmad-negyednap, ha nem esett, költözhattünk, ha éppen az volt soron. És ez gyakran volt soron nálunk . . . kétszer esett is a hó, szállingózott, február utolja, március eleje lehetett.

„Adjatok egy fix pontot, kimozdítom . . .” Nekem meg adjatok egy hosszú éjszakát, s megoldom a számomra fontos legnagyobb kérdést is; megtalálom a feleletet, megmondom, válaszolok, de ha nappal találkozok velem, ne várjatok sokat, az se lenne csoda, ha a neveteket se tudnám . . .

*

A minap ahogy rendezni kezdtem otthon régi, 1952 és 1954 között írt naplómát, rájöttem, hogy: írka. Igen, írka, és nem füzet! Ahogy én akkor írtam. A füzet városias, haladóbb, művelt környezet jelzője, az írka paraszt kifejezés volt, emlékszem, ezért kerültük, s én is, messzire, szökve tőle, egy időben, a város felé igyekezve. Tehát irkára javítani ki a füzet szót régi naplómban! Vissza kell adni ezeknek az itteni, itt tanult és ma is használt eredeti szép szavaknak a létjogot.

(Szöktünk, menekültünk innen, ebből az életből, húzódtunk el a tisztességes, nehéz élettől, munkától, a kétkezi s talán egyetlen tisztességes munkától; szavainkat is kicseréltük, igyekeztünk elfelejteni őket, felváltani városi, a városban használt, előkelőbbnek hitt szavakkal. Most jönnénk vissza, de már késő. Ezért [vagy miért] sokszor magányosak és nagyon szomorúak vagyunk, és elveszettnek érezzük magunkat.)

*

A lektor legyen figyelmes, nagyon körültekintő, ha kezébe vers kerül! Vidékünkön, kis provinciánk határában, tudom, érvényben van még ez a szokás, vagyis a vers lektorálása. Nem baj. Nem kívánom, semmiképp sem akarom tagadni e gyakorlatot, bizonyos szempontból igen szükséges, de a lektor, még egyszer mondom, legyen figyelmes, és viselkedjen szerényen – nem újságíróval van dolga – ahogy az lektorhoz illik költővel szemben.

*

A Tuki ugarokban kapáltunk, kis kukoricát, épp az Ördög Pista földjén . . . Minden forduló után megálltunk s ültünk egyet, ki le is hevert. Ez általános, elfogadott, bevett szokás, sőt törvény volt a napszámos világban. A föld dülő-hosszú volt, egy dülő. Oda-vissza, az két dülő, s akkor járt és jött a „pipahuja”, leültünk, szusszantottunk egyet. Hogy mennyi egy dülő, meg nem mondom.

Az akadémiának: kár volt a düllőből dülőt, a szöllőből szőlőt stb. csinálni, ez bizony nagyon városias ízű okoskodás, ebből következik. A jobbító, az alkalmassá, városivá, városiassá tevő, nemesítő, egyszóval a helyes magyarság felé közelítő, tételezzük fel, hogy jóhiszemű törekvés ellenére azonban téves, logikátlan, értelmetlen, egyáltalán nem végiggondolt, amint majd később látni fogjuk. Visszatérve: ezek a szavak itt keletkeztek, itteni dolgokat jelölnek, jelentenek, ide tartoznak, okvetlen meg kellett volna hagyni őket eredeti, kiejtés szerint való formájukban mint düllő, szöllő, ugyanúgy, ahogy annyi mindent megőriztünk archaikus, régi, nem módosított, népnyelvi, tájnyelvi formájában. Mi lenne például, ha erre a mintára átírtuk volna, vagy csak kiigazítjuk kvázi értelem szerint a helyek és helységek régi, gyönyörű, sokszor csodaszép nevét, vagy városaink neveit, népi elnevezését?

Félig gondolt gondolat, félmegoldás ez egyébként is, nem átgondolt, mint annyi más nyelvtani kérdés (de hagyjunk belőle holnapra is). Mert arról nem is volt még szó – ez volna a félig gondolt gondolat, a felemás megoldás – hogy a dülő, hiába csonkult meg (és pont ez a nagy kérdés, hogy akkor miért?), mert így egy l-vel is tájszó maradt, népi nyelvforma (dül, dől).

*

Palics és környéke, úgymint: Királyhalom, Ludas, Hajdújárás, Nosza, Szabadka, Újvidék, Budapest . . . Igaz-e, Tolnai Ottó?

*

*Pad alatt, pad alatt
egy kis ház,
abban lakik Mikulás,
süti-főzi a hurkát,
kérek tőle, de nem ad,
azt mondja, pofon vág,
pofon ám a kiskutyát,
annak is a fél lukát,
hozd be Jani a baltát,
hadd vágom le a nyakát,
lepedőbe tekerjük,
úgy visszük a temetőbe,
két kutya húzza,
három macska tolja,
Mári néni siratja,
kiskutyája ugatja.*

Nem tudom, apámtól vagy valaki mástól hallottam előbb ezt a versfelét, de énekelve mondogattuk itt Ludason.

*

Bolgár György *Beszéljük meg** című műsorát hallgatva a rádióban – szoktam, szeretem hallgatni, különösen ha éppen reggelizek, délután három körül, vagy pihenek hanyatt fekvé az ágyon – egy beszélgetésre jelentkező asszony nemrégén a megadott témáról szólva ezt mondta: pad alatt vagyunk. Megütötte a fületem ez a kifejezés. Pad alatt . . . Padlón van, mondják mostanában. Pad alatt . . . És különös, rögtön eszembe ugrott ez a régi, fönt idézett kis mondóka vagy micsoda, amely szövegéről ítélve nem az apám korabeli olvasókönyvéből való lehet,

* A *beszéljük meg* értelmileg helytelen, hibás elnevezése ennek a műsornak. Szerintem megbeszélni csak olyat lehet, olyat tudunk, ami tőlünk, akaratunktól függ, amiről döntést hozhatunk, tehát ami rajtunk múlik. Helyesebb lenne például, ha azt mondanánk, hogy beszéljünk, beszélgessünk róla.

vagy ha igen, akkor ő jól átköltötte, mint annyi mást, nóta- és dalszöveget, leginkább rögtönözve, a pillanat ihlete szerint. Szóval sokat énekeltük az ágyat döncölve, nagy port csapva a szobában, vagy máskor, máshol, nem emlékszem. Pad alatt . . . Először, egy pillanatra azt hittem, új, a legújabb kifejezéssel van dolgom, de mint mondtam, egykettő rájöttem, kitaláltam, hogy nagyon is régi, falusi, paraszt . . . Pad alatt, padlón, elesve, szegényen.

*

Azt gondolom, hogy én egy nagyon súlyos létező vagyok, nehéz, mint a ludasi sár, és semmi felvivő, felhajtó eredendően nincs bennem. Talán ez a lehúzó súly, e porba és sárba veszett állapot kényszerített örökké, hogy felemelkedjek.

*

Öt győzelem öröme nem ér föl egy vereség fájdalmához.

*

Halott öcsém, a Karcsi a katonasághoz és a katonaságtól nekem küldött leveleit olvastam nemrégén otthon, megint, újra. Úristen, ez a gyerek mindent látott és tudott! Mindent, de nem beszélt. De valamennyien „némák” voltunk mink, valami nem engedte – talán a „rideg nevelésünk” (Zákány), – hogy beszéljünk arról, amit gondolunk, látunk és tudunk . . . hogy titkoljuk egymás előtt. Ezért írtunk mindnyájan? Az „írtunk” itt most átvittén is értendő, mert olyan is van köztünk, aki nagy házat épített.

*

*Nem tudtunk szépen élni,
későn lett házunk és párnánk,
kabát a fejünk alatt,
így kellett látni, felnézni,
hegyeket mozgattunk,
de egymásnak nem bírtunk
megmutatkozni,
ha meg kell halni, meghalunk
s mert jaj, mi*

*sose csókkoltuk meg egymást,
nem tudunk békén meghalni.*

*

A szocializmus, a szocializmus gondolata, a szocialista elképzelés célozza meg leginkább azt, amit szerintem Huxley szeretne, vagyis ebben a könyvben leírtakkal szemben, a látszat ellenére kibontakozó vagy felsejlő világot.

Huxley-nak Túláttra: a látszat ellenére is így van, uram.

*

– Misi? – kérdezem Kelacsa komám feleségét.

– Éppen fürdik – válaszolja.

– Mondja meg neki, várom, ha lesz kedve, gyűjön át hozzám aztán egy kortyra. Van egy kis jó pálinkám. – Ezzel hazamegyek, szombat van, én is megfürdök, vagyis lábat mosok. Itt most ez a fürdés nekem.

(A pálinkát a királyhalmi Pista bátyám főzte; alma. A Fáklyaláng közelében lakik, a Káicsnál, a híres Káics-sarkon. Tegnap kigurultam hozzájuk. Éjjel-nappal azon retteg a környék, hogy ezt a „fontos stratégiai pontot” is megdobálja, megszórja a NATO.)

*

Itt laktunk, itt éltünk . . . 1947 vagy 1948 ősztől, nem tudom pontosan – az Ingusz-kastélyból költöztünk le ide annyi vándorlás után s közben (mert csak jóval később, 1957-ben Kővágón, a Kővágó iskola melletti sömlyékes, nádas területen állapodtunk meg, telepedtünk le, nyugodtunk meg valamennyire a Milkovics-sori szülőház után), – valahol megtalálhatnám (iskolai értesítő) vagy kiszámíthatnám mikortól, de minek? Nem mindegy? Itt már kukorica nől . . .

Itt laktunk, itt éltünk . . .

A házat elpusztította az idő és elgereblyézte, bele a földbe. Beleolvastotta a sűrű fekete földbe, és szépen elboronálta a helyét. Most szántóföld az a hely, mint volt régen, előbb, egyszer, azelőtt, előttünk. Ludasi-sor 1.

Féllábszárígr érő zöld kukorica nől, lengedez most benne, lengeti, csörgeti halkan, zizegteti a szellőcske . . . Itt zavarócskáltunk mi, itt pajáztunk volna valamikor? Alig tudom elhinni. Mint tavaly, meg tavaly-

előtt, meg azelőtt, mindig ha erre jártam, most nincs kedvem lehajolni, ismerősnek vélt cserépdarabok után nyúlni, lehajolva keresgélni az itt-ott sárgásfekete, a rozsdás, cserép- és téglaszínű földben . . .

*

Barátságtalan, sötét felhők . . .

*

Kokóska, kokóska, mondja egy galamb itt a háznál, az én galambom . . . Tisztán ejti az „a”-t. Olyan szépen mondja ki ezt a szót, mint egy kitűnő, ritka színpadi művész. Érdekes, nem egyformán beszélnek és nem egyet mondanak a galambok (sem), egy másik például mást mond. Még figyelnem kell őt, hogy leírhassam, hogy megtaláljam az adekvát szót, a megfelelőt, de ez a kokóskázó csodálatos, és olyan, mintha személyesen nekem beszélne.

*

Ja, és az „s”; gyönyörűen, tisztán mondja, nem úgy, mint ma már szinte az egész Magyarország: pöszén, sziszegve, selypítve, kényeskedve, selymesen, nyálasan, gügyén. A selymes beszéd van most divatban odaát, nem mindenki, még nem mindenki gyakorolja, de percek kérdése, hogy az egész ország így beszéljen, vagyis orrból, torokból, rikácsoló „á”-kat kiáltva, foghegyről, selymesen, de ezt már mondtam. Új raccs . . . Ludas itt magyar falu. Ő, a galamb, az én galambom, ezt a beszédet hallja, ezt tanulta, ez a „nyelve”.

*

Érdekes, Huxley mintha a mát írná le, az akkori, de valahogy a mindenkori mát. Élményei, tapasztalatai akkoriak és azok továbbgondolása, ad absurdum véve, egész a végkifejletig . . . A nyugati civilizáció akkori tendenciáinak végiggondolása tehát Huxley *Szép új világ* című regénye, szövegem le.

*

Egy angol dokumentumfilm nézése közben a Duna adón: ezek a lordok, arisztokraták (Heine: arisztokretének) úgy látszik, még nem szagolták meg az angol munkás öklét. Még nem érezték a munkásoklét szagát. Nem is sejtik?

(Biztos nem Tony Blair, virgonc és vidám polit. legény munkásainak az öklére gondolk.)

*

Az elnök úr, Clinton, minden vasárnap délelőtt misén vesz részt. Nem tudom, mit keres az ilyen ember a templomban? A vén oktalan! És Tony Blair, ez az első számú őrült. Milyen kétszínű alak! Milyen kétszínű alakok! Hamisak és hazudnak, mint a kutya.

*

„Hogy az a négy és fél eszű . . .” mondja legjobb barátom, sőt testvérem, G. J. (Egyes ikrek vagyunk.)

„Hogyhogy négy és fél eszű?”, kérdezem.

„A négyet kölcsön, használatra én adtam neki, és bármikor elvehetem. S akkor . . . A többit tudod. Mínusz négy s ami marad: az ő. Féleszű.”

*

Torma A., Torma K., Torma Irénke – mutatkoznak be sorban kérésemre a rét alá pecafelszereléssel érkező gyerekek. Irénke! (Óvodás kislány itt, az én régi iskolámban.) Irénke! Milyen szép, ritka leánynév, gondolom, amikor mostanában mindenki Anasztázia, Lüszi, Larissza, Georgina itt Ludason is.

(Folytatjuk)